

Tavak könyve KILENC MESE

ELSŐ MESE,

melyben arról lesz szó, hogy miképpen teremtette meg a Jóisten a tavakat s azokat a népeket, akik a tavakat lakják, továbbá szó lesz a Tókirályról, aki nagyon öreg és hosszú hinárszakállra van és így illendő, hogy róla beszéljünk először. Szó lesz továbbá Szilléről, a tündérről és még sok minden másról, ahogy az majd a mese során szépen kiderül.

Figyelj jól ide. Legelőször is azt kell megmondjam, hogy a Jóisten, mikor ezeket a mi furcsa kis tavainkat megteremtette, egy egészen kicsit szomorú volt. Tudod, a Jóisten is szokott szomorú lenni, ha valami csúnya és rossz dolgot lát, és lehet, hogy éppen abban a percben valami olyasmit látott, ami nem tetszett neki. Szóval, a Jóisten szomorú volt egy kicsit – majdnem bizonyos, hogy az emberek okozták ezt –, és egy pillanatra elmerengett a maga szomorúságán. S mivel éppen abban a pillanatban teremtette meg a tavakat, ezeket a mi kis tavainkat, melyekhez hasonlókat bizonyára nem fogsz találni sehol a világon: azért lettek ezek a tavak is olyan furcsák és olyan álmodozók, hogy aki látja őket, önkéntelenül valami szépet és kicsit szomorút kell érezzen.

A Jóisten aztán felrezzent a merengéséből és ujjával gyorsan egy vonalat húzott minden tó partja körül, és ebből a vonalból abban a szent percben kinőttek a nádasok, megláthatod őket, ott vannak most is a tavak mellett, éppen úgy, ahogy a Jóisten azt akarta.

Aztán fogott a Jóisten egy marék kavicsot és azt bedobta a vízbe. És abból lettek a halak – megláthatod őket, ha keresed –, és olyanok lettek éppen, amilyeneknek őket a Jóisten akarta.

Aztán egy másik marék kavicsot bedobott a nád közé, és abból lettek a különféle nádi állatok és nádi madarak, amik ugyanúgy ottan vannak most is.

Harmadszor pedig feldobott egy marék kavicsot a levegőbe és abból lettek a vadrucák, a gémek és mindenféle más vízi madarak. Ha nem hiszed, menj le a tó mellé és megláthatod őket ebben a percben is, ugyanúgy, ahogy a Jóisten akkor megteremtette valamennyit abból az egy marék kavicsból.

Az égre felakasztotta a Napot és a Holdat, Álomhozót, az esti csillagot és Hajnalhozót, a reggeli csillagot és rájuk bízta a nappalt, meg az éjszakát s a nappalnak meg az éjszakának a gyermekeit: estét és reggelt.

Mikor pedig mindezzel készen volt, akkor belenyúlt mélyen a zsebébe (jó nagy zsebe volt a Jóistennek, kellett is, hogy sok minden elférjen benne) és előkotorta onnan a nádi manókat.

Letette őket a földre, és azt mondta nekik:

– Eridjetek és tanítsátok meg mindegyiket a maga munkájára.

A nádi manók pedig szétszaladtak a nádasokba, szétszaladtak a vizeken és a partokon mindenütt, és tanítani kezdték az állatokat.

A madarakat megtanították repülni, az állatokat szaladni, s a halakat úszni. A rucát hápogni, a gémet halászni, a menyétet vadászni, a vízi rózsát virágozni, a nádat nőni s a bíbicet jajgatni.

Egyszóval mindenkit a maga munkájára, arra a munkára, amit attól kezdve mind a mai napig végez, megnézheted ma is, ha kíváncsi vagy.

Egyszóval így keletkeztek a tavak, a tavak s a népek, akik a tavakat lakják.

Sok ilyen tó volt, éppen annyi, mint ma. De ezek alatt a tavak alatt volt még egy másik nagy tó is, jól bent a föld alatt, úgyhogy nem lehetett látni és ma sem lehet belőle látni semmit, pedig egészen nagy és valóságos tó az, ha erősen gondolsz rá, már látni is fogod magadban. Ennek a tónak a partján lakott a Tókirály.

Szép palotája volt ott a Tókirálynak, tiszta gyöngyházból, a küszöbök és a kilincsek pedig valóságos gyöngyből. Rendes ajtói voltak annak a palotának és rendes ablakai és a tetején rendes kéménye, nem is egy, hanem kettő és a kéményekből rendes füst szállt föl. Le is rajzolhatod egy darab papírra, hogy magad is lássad, milyen rendes palota volt az.

Ott lakott a Tókirály, aki minden királyok között a legöregebb, és akinek hosszú hínárszakálla kilógott a palota ablakán (ezt jól teszed, ha odarajzolod), belelógott a nagy kékvízű tóba és szétterülve a vizen, átért egészen a szemben lévő partig. Ebben a szakállban bújtak el a kicsi ezüsthalk és a kicsi aranyhalk, minden olyan alkalomkor, amikor egy nagyobb hal megkergette őket.

Volt a Tókirálynak egy szépséges szép kicsi leánya is, akinek Szille volt a neve, és aki tündér volt természetesen, mint ahogyan az ilyenféle királyleányoknál rendszeren lenni szokott. Szille is ott lakott abban a palotában és egyáltalán nem volt boldog, mert mindig egyedül volt és nem volt senki, akivel játszhatott volna.

– Édes jó apám – mondta egyszer a hosszú szakállú Tókirálynak –, engedd meg, hogy felmenjek a tavakra játszani.

Tókirály megrázta a fejét, hogy hosszú hínárszakállának valamennyi szála megmozdult belé, és a kicsi ezüsthalk és a kicsi aranyhalk mind megijedtek ettől, és azt felelte:

– Én bizony nem engedem meg, hogy olyan messze menjél, mert kicsi vagy és eltévedsz ott kint a tavakban.

És még abban a percben megtiltotta a halaknak, hogy megmutassák Szillének az utat, amely a tavakhoz vezet.

De Szille nem nyugodott meg. Ettől kezdve nem gondolt egyébre, csak hogy kijusson valamiképpen a tavakra.

Minden délután csónakázni ment. Úgy történt ez, hogy Szille kilépett a palota kapuján, hármat tapsolt és erre a nagy kék tó mélyéből felemelkedett ezer aranyhal és ezer ezüsthál és ezek fényes pókhálószálokon egy picike kis kagylóhéjat vontattak és abba a kagylóhéjba ült bele Szille. Mikor pedig benne ült már és újra tapsolt hármat, akkor megindultak vele az ezüsthalak és az aranyhalak és kerekén csónakáztatták a föld alatti nagy vízen.

Első délután összetalálkozott a csukával és megkérdezte tőle:

– Mondd csak, jó csuka, hol lehet kijutni innen a tavakhoz?

– Nem tudom – hazudta a csuka (és ez ugyebár nem volt szép tőle), azzal gyorsan megfordult és otthagya Szillét, mert eszébe jutott a Tókirály parancsa.

Második délután a ponttyal találkozott össze.

– Mondd csak, jámbor ponty – szólította meg Szille –, nem tudnád megmutatni, merre vezet az út fel a tavakra?

A ponty, aki szintén nagyon félt a Tókirály haragjától, ezt felelte:

– Bizony én meg tudnám, de nem teszem, kedves húgom, hanem gyere inkább, rángasd meg a bajuszomat, az jobb multság neked.

Ebből is láthatod, hogy a ponty jóindulattal volt, csak éppen félt a hatalmas Tókirálytól. De hagyta volna, hogy Szille jól megtépázza a bajuszát, pedig azt általában nem szokták szeretni a pontyok. De Szillének nem volt kedve játszani, hanem szomorúan hazament a gyöngyházpalotába.

Harmadik délután egy egészen furcsa kis zöld halacska akadt az útjába. Kosztrusnak nevezzük ezt a halacska és ha ügyes vagy, ma is megtalálhatod a tóban, a többi halak között.

A Kosztrus pedig megsajnálta Szillét és megmondta neki, hogy merre kell menjen, ha ki akar jutni. Szille pedig módfelett megörvendett és megparancsolta az ezüsthaloknak és az aranyhalaknak, hogy arrafelé vigyék a csónakot.

De ezek megijedtek nagyon – félték a Tókirálytól – és elmerültek a víz alá, mind az ezer ezüsthál és mind az ezer aranyhal és otthagyták Szillét egyedül a kagylóban.

– Jaj, mi lesz most velem – búslakodott Szille és sírni kezdett és könnyei mind egytől egyig gyöngyökké váltak.

– Egyet se búsulj – vigasztalta jó szívvel a Kosztrus –, majd én elviszlek téged...

Azzal húzni kezdte a csónakot, egyes-egyedül és vitte Szillét egy sötét barlang felé.

– Ez a barlang vezet ki a tavakhoz – mondta neki –, akarod, hogy kivigyelek oda?...

– Akarom, persze, hogy akarom! – felelte boldogan Szille és megfélekedett egészen apjáról, az öreg Tókirályról, aki megtiltotta, hogy kimenjen a tavakra. – Majd estére hazajövünk – gondolta – és nem fog megtudni semmit.

A Kosztrus pedig vitte Szillét a kicsi csónakban, vitte a keskeny és hosszú és sötét barlangon keresztül sokáig, míg egyszerre csak kiértek egy tóba.

Jaj, de szép volt az a tó! Tele volt hallal és tele volt vízimadárral és volt a partján nádas és a nádasban mindenféle énekes madár és volt rajta azonkívül egy tavirózsa is, és volt három vízililiom és volt még sok minden más szép és érdekes dolog, ami most nem jut hirtelen az eszembe, de ha kíváncsi vagy rájuk, menj le egy ilyen tóhoz és nézd meg magad.

Annyira tetszett Szillének a sok új látnivaló, hogy egészen megfélekedett a hazamenetről. Kereken csónakázta az egész tavat és nagyon boldog volt. A Kosztrusnak jutott eszébe előbb:

– Jó lesz hazamenni – mondta.

Igen ám, de hol? Közben úgy elbodorogtak és a tó nagy volt és nem jegyezték meg az utat, mindenütt, ahol eljöttek, hogy bizony hiába keresték a barlangot, nem találták meg újra.

Sírni kezdett Szille, mint a záporosó. Hiába gyűltek össze a halak mind, ők sem tudtak segíteni rajta. Nem ismerte azt a barlangot senki, aki ott lakott a tóban.

Mert az valószínűleg egy olyan ravasz barlang volt, tudod, amelyekben csak az tudott volna visszamenni, aki ismerte a titkot. De a halak, akik ott voltak, nem ismerték. Egyik sem ismerte, még a Kosztrus sem. Szille pedig sírt a kicsike kagylóban, mert nem tudta, hogy mi lesz most vele.

A tavirózsa pedig, aki ott volt a közelben – és ez egy különösen jószívű és bölcs tavirózsa volt –, így szólt hozzája: – Látod, látod, megérdemelted a sorsodat, mert nem fogadtál szót apádnak, a nagyszakállú öreg Tókirálynak. De ha már így történt, azért ne sírj. Gyere ide, és én odaadom neked az egyik virágomat, hogy az legyen a lakásod. De ígérd meg, hogy jól viseled magad, és nem csinálsz semmiféle bajt ennek a tónak a lakói között. És én ezzel szemben ígéretet teszek, hogy az a virágom, amelyikben lakni fogsz, mindennap egyszer – és pedig este, mikor a nap leszállt – feljön a víz színére és kinyílik, és te akkor kiszállhatsz belőle, és azt tehetsz, amit akarsz. De minden reggel, mikor a nap feljő, becsukódik az a virág és levisz téged a víz alá, és ott pihenhetsz benne estig. Én ezt teszem érted, a mai naptól kezdve örökkön-örökké...

Így beszélt a jószívű és bölcs vízirózsa és Szille nagyon szépen megköszönte neki az ígéretet, amit tett és ő is megígérte, hogy nem csinál semmi bajt a tó lakói közt. És már nem sírt olyan nagyon, de azért még mindig sírt egy kicsit.

És akkor megszólalt a nádas is, aki szintén egy különös, jószívű nádas volt és sajnálta nagyon Szillét és azt mondta:

– Ígéretet teszek neked én is, hogy ha jól viseled magad, valahányszor csak akarod és felemeled a jobb kezedet, és ezzel jelt adsz nekem, én elindítom a

legcsendesebbik szellőt, amit a szolgálatomban tartok és muzsikálni fog neked mindaddig, amíg akarod. Én ezt teszem érted, a mai naptól kezdve örökkön-örökkéig...

Így beszélt a nádas és ebből is láthatod, hogy milyen jószívű nádas lehetett. Szille pedig megköszönte szépen és már alig-alig sírt.

Ekkor pedig megszólalt a szúnyog, amelyik a legszélső nád levelén ült és amelyik egy kiválóan okos szúnyog volt, a legokosabb a szúnyogok között. És így szólt, valamennyi szúnyog nevében:

– Én pedig ígéretet teszek neked, hogyha jól viseled magad és egyetlen szúnyognak sem téped ki a lábait és egyetlen szúnyogot sem ütsz agyon, akkor én, valahányszor akarod, és jelt adsz rá a bal kezeddal, muzsikálni fogok neked és muzsikálni fog velem együtt valamennyi szúnyog. Én ezt teszem érted, a mai naptól kezdve örökkön-örökké...

Ugyebár, micsoda egy okos szúnyog volt? Szille pedig már nem sírt akkor, hanem egészen komolyan nézett maga elé és gondolkodott.

– Elfogadom az ajánlatodat, szúnyog, és nem tépem ki sem a szárnyadat, sem a lábadat, sem nem ütök agyon. Sem téged, sem valamennyi többi szúnyogot. De ezzel szemben a muzsikáláson kívül meg kell ígéred, hogy nem fogsz soha megszúrni engem, és nem fog megszúrni egyetlen szúnyog sem soha. Ígéred ezt is, szúnyog?...

– Ígérem – felelte a szúnyog és mosolygott, mert látta, hogy Szille is okos, aminthogy valóban okos is volt, láthatod.

Most már Szille is mosolygott és elfoglalta helyét a vízirózsa virágjában és nagyon tetszett neki ez az új játék.

– De megálljunk csak – mondta és a béka felé fordult, aki egy nagy zöld levélen ült és elég ostobán nézett maga elé, mivel a békák általában elég ostobák –, megálljunk csak – mondta még egyszer és a tücsökre nézett, aki kint ült a parton és figyelt, hogy mi lesz, mivel a tücskök mindig olyan figyelő természetűek. – Ti ketten mit tesztek érettem?...

– Muzsikálunk neked – mondták azok egyszerre –, egyebet nem tudunk csinálni...

– Na jó, beleegyezem – felelte Szille és kacagott, mert tetszett neki a saját okossága –, így most már muzsikusom van elég. De veletek mi lesz? – kérdezte és a halak felé fordult – ti mit tesztek érettem?

– Mi mindent megteszünk, amit parancsolsz – felelték a halak.

– Rendben van – felelte Szille, és ebben a percben meglátott egy nagy tarka éjjeli pillangót, amint mézet szedett az egyik liliomból –, és te, mondd csak, mit akarsz tenni értem?

A pillangó egy kicsit meglepődött, mert egyébként jóindulatú volt és ostoba, hamar így felelt:

– Én mézet gyűjtök neked, amikor akarod.

– Rendben van ez is – kacagott Szille boldogan és egészen elnyújtózott a vízirózsában –, most már nincs is szükségem semmire. Aludni akarok.

A vízirózsa már kezdett becsukódni és ekkor megszólalt még valaki a part közelében és ez nem volt más, mint a kígyó, aki a legravaszabb volt és egyúttal a legtekéletlenebb valamennyi állat között. És ezt mondta:

– Valóban nagyon okos vagy te, tündér és nagyon hasznos ígéreteket tetted neked a többiek. De én még nem tettem neked semmiféle ígéretet és én is vagyok olyan okos, mit te, de lehet, hogy okosabb. Te nekem nem ígérhetsz olyasmit, amiből hasznom lehetne és így én sem ígérek neked semmit. Lehet, hogy jó barátok leszünk és lehet, hogy ellenségek leszünk, de nekem ez egészen mindegy lesz.

Így beszélt a kígyó, aki ott feküdt összegöngyölödve a parton. És mielőtt Szille válaszolhatott volna neki, megszólalt a hold is, aki éppen akkor jött föl az égbe és mindent hallott. És azt mondta:

– Én nem tudom, hogy a többiek mit ígértek neked, és mit nem, kicsi tündér, csak azt hallottam, amit a kígyó mondott és ez a beszéd alattomos beszéd volt és nekem semmiképpen sem tetszett. Ha pedig már valamennyien ígéretet tetted neked, csak éppen a kígyó nem, akkor ígéretet teszek neked én is. Ha örködni fogsz a tó békessége fölött, akkor abban a pillanatban, hogy engem meglátsz, ha akarod, varázslatot tehetsz, én ezt teszem éretted örökkön-örökkéig...

A kicsi tündér pedig, aki már nagyon álmos volt, még egyszer felnyitotta a szemeit és megköszönte a holdnak, amit érte tett. Aztán ezt mondotta:

– Örködni fogok a tó békessége fölött, és ha akarom, muzsikát hallgatok, és ha akarom, parancsolok a halaknak, és ha akarom, mézet eszem, és ha akarom, varázslatot csinállok. A kígyóra pedig nincs semmi szükségem...

Azzal behunyta a szemeit és elaludt.

Attól a naptól kezdve Szille sohasem tért vissza a Tókirály palotájába. Attól a naptól kezdve mind a mai napig járta a Kosztrus a tó iszapos fenekét, hogy megtalálja a barlang nyílását, ahol visszamehessenek. De nem találhatja meg, mert annak olyan a titka, hogy ne lehessen megtalálni.

A Tókirály pedig bent ül a nagy földalatti tó partján épült palotájában és búsul a lánya után. Hosszú hínárszakállát belógatja a tóba és a halakra nagyon haragszik, amiért akad közöttük olyan, aki elárulta Szillének a barlang nyílását. És ő is varázslatot csinált, mert ő is tud varázslatot csinálni.

Nagy, hosszú varázslat volt, majdnem olyan hosszú, mint a hínárszakáll, mely átér a tó másik végéig. Hét nap, hét éjjel könyökölt a király az ablakban, nézte a nagy kék tó vizét és a nagy kék tó vizében a halakat és csinálta a varázslatot.

És olyan erős varázslatot csinált haragjában, hogy attól a naptól kezdve mind a mai napig némák a halak és nem tudnak beszélni többet.

Bizony. Ha nem hiszed, keress meg egy halat a tóban és kérdezd meg tőle, magától.

MÁSODIK MESE,

amelyben szó lesz a tó madarairól, akik királyt akartak választani, és szó lesz különösképpen a bölömbikaról, aki legokosabb a madarak között.

A madarak a tó partján álldogáltak, vagy a vízen úszkáltak, vagy a tó felett repültek – mindegyik a maga kedve szerint – és már nem volt közöttük egy sem, aki ne tudta volna a munkáját, amit a manók a Jóisten megbízásából nekik megtanítottak.

Erősen meleg nyári nap volt éppen s a madarak unatkozni kezdtek.

– Mít játszódjunk? – kérdezte a hóda, aki valamennyi madár között a legbeszédesebb természetű.

– Én nem tudom – felelte a vadruca és ez igaz is volt, mert a vadrucák valóban sohasem tudnak semmit.

– Játsszunk víz alatt úszást – javasolta a bűvár.

– Inkább egy lábon állást játszódjunk – szólott a gém, mert ő nem tudott víz alatt úszni, mint a bűvár.

– Legjobb lesz mégis, ha éneklést játszunk – ajánlotta a nádirigó, mivel ő sem víz alatt úszni, sem egy lábon állni nem tudott.

Láthatod ebből, hogy a madarak is olyanok voltak, mint az emberek: nem tudtak megegyezni semmiképpen.

A nap már lenyugvóban volt, amikor megszólalt a kígyó, aki egész idő alatt ott hevert a parton és figyelte a madarakat.

– Ó, a világszép madarak – kezdte mézédés hangon a kígyó és magában jól mulatott a madarak ostobaságán, mert azok egyszerre büszkén kihúzták magukat, és igazán elhitték, hogy ők világszépek –, tudok én egy sokkal méltóbb játékot nektek. Válasszatok királyt.

A madarak először roppantul elcsodálkoztak, mert még sohasem gondoltak arra, hogy lehetne közöttük egy, aki parancsoljon a többieknek. De aztán elkezdtek kiabálni – jól van! Jól van! –, mert méltóak akartak lenni magukhoz, ahogy azt a kígyó mondta.

Összegyűltek a legnagyobb tocsogónál, szépen körbe álltak, valamennyi madár csak volt a tavon. A szélkiáltó pedig felrepült a levegőbe, mivel neki volt a legélesebb hangja valamennyi között és elkiáltotta magát:

– Ki legyen a király?...

És abban a pillanatban megszólalt a gém, és azt mondta:

– Én!

De megszólalt a bűvár is és ő is azt mondta:

– Én!...

És minden madár megszólalt abban a percben, ami csak ott volt és mind azt mondta, hogy „Én”, még a vadruca is, pedig ez már igazán nagy dolog egy vadrucától, ugyebár?

És olyan éktelen láрма keletkezett abban a percben, amilyen még nem volt addig a tavakon soha. Elkiáltotta magát valamennyi gém és elkiáltotta magát valamennyi bűvár, és verekedni kezdtek. És verekedni kezdtek a hódák a vadrucákkal, és bíbicek a pólingokkal, a sárszalonkák a nádiverebekkel. És olyan verekedés volt, amilyent még nem látott a világ.

Csak éppen a bölcs bölömbika nem verekedett. Ő valamivel távolabb állt és rosszállólag csóválta a fejét és hosszú csőrét beledugta a vízbe és ennyit mondott.

– Mbu! – És ez azt jelentette, hogy ostoba és szomorú dolog az, amit a madarak csinálnak. És ebben neki tökéletesen igaza volt.

De nem verekedett a kígyó sem, aki a parton heverészett és nagyon jól mulatott magában, hogy mindez a nagy felfordulást ő okozta a madarak között.

Ekkor ment le éppen a nap. Piros volt az arca, mert szégyellte magát, hogy olyan neveletlenek a vízimadarak. A tóra, mint egy nagy barna bársony, hullott alá az este. Az égen megjelent Álomhozó, a csillag.

És ekkor egyszerre csak valaki nevetni kezdett. Olyan édes-szép nevetés volt, mintha picit ezüstsengettyűk csilingeltek volna.

A madarak mind abbahagyták a verekedést. Hallgatóztak és néztek. És ekkor meglátták Szillét, a tündért, aki egy vízirózsa nyitott kelyhében ült, lábaival paskolta a vizet és nevetett.

– Mit nevedsz? – kérdezte a nádiveréb, mert ő a legszemtelenebb a madarak között.

– Azt nevettem, hogy milyen ostobák vagytok ti valamennyien – felelte a tündér és még jobban nevetett.

– Miért vagyunk mi ostobák? – kérdezte valamennyi madár, aki csak ott volt.

– Igen bizony, ostobák vagytok – ismételte Szille a vízirózsa kelyhéből –, csak kiabálni tudtok és verekedni, amikor ilyen szép este van, mint most és annyi sok szebb és okosabb dolgot lehetne csinálni, mint éppen azt, amit ti itt az előbb csináltatok.

Abban a percben jött föl éppen a hold s nagy, széles arcával rámosolygott a tóra és a madarakra.

– Okos vagy és szép vagy – szólalt meg ekkor az a gém, amelyik a legöregebb volt a gémekek között –, de nem tudjuk, hogy mi a neved és nem tudjuk, hogy mit tennél te ezen az estén, ha nem azt, amit mi teszünk?...

Szille pedig felnézett a holdra, hosszasan nézte, aztán elgondolkozva felelt:

– Szille a nevem és lehet, hogy okos vagyok és lehet, hogy szép vagyok. De az is lehet, hogy nem vagyok okos, sem szép. De ha akarom, muzsikát hallgatok, és ha akarom, parancsolok a halaknak, és ha akarom, mézet eszem. És ha akarom, varázslatot is csinálhatok, és amikor ilyen szépen fénylik a hold, én a ti helyetekben inkább táncolnék, vagy énekelnék, de semmi esetre sem lármáznék olyan hiábavaló módon, mint ti.

Ennyit mondott és a madarak összenéztek és nem szóltak semmit, mert érezték, hogy Szillének igaza van. Csak egyedül a vadruca mondotta, hogy „háp”, mert ő buta volt és nem értette egészen jól, hogy miről volt szó. És a bölömbika is szólt: – „mbu” – mondotta bölcsen és komolyan, mert nagyon meg volt elégedve a dologgal. A kígyó pedig összetekerődött a parton és csodálkozott.

Csodálkozhatott is, mert ekkor valami olyasmi történt, ami még soha addig. Szille felnézett a holdra és varázslatot csinált. Nem volt rendes és komoly varázslat, csak olyan fél-varázslat volt. Ugyanis Szille felemelte először a jobb kezét és a nád, aki emlékezett még jól az ígéretre, amit azelőtt való estén tett, elindította legcsendesebb szellőjét és olyan szépségesen szép muzsikába kezdett, amilyenhez foghatót nem hallott még addig senki sem ezen a földön.

Azután felemelte Szille a másik kezét és erre valamennyi szúnyog csak volt a tavak felett és valamennyi béka csak volt a tavakon, mind ráemlékezett az ígéretére és egy szempillantás alatt muzsikálni kezdett, olyan, de olyan csodaszépen, hogy a víz elsápadt és a hold lehunyta a szemét.

És ez eddig mind nem volt varázslat, mert ez mind egészen rendes megállapodás volt Szille és a nád, a szúnyog, a béka és a tücsök között. De ekkor Szille intett a madaraknak – és itt kezdődött az a különös kicsi varázslat, amiről mondtam már, hogy csak olyan fél-varázslat volt –, mert erre az intésre, valamennyi madár, aki csak ott volt, egyszeribe táncolni kezdett a tocsogóban úgy, mint ahogy ezt soha egyikük sem tanulta eddig. Táncoltak a hosszú gémek és a komoly búvárok, táncoltak az ügyetlen vadkacsák és a hetyke bíbicek, mindenki táncolt, csak éppen a bölömbika nem, aki távolabb állott és újra csak azt mondta, hogy „Mbu”, mert neki is nagyon tetszett ez a játék. És a kígyó sem táncolt, hanem bosszúsán elbújt egy zombék mögé, mert neki meg egyáltalában nem tetszett ez a játék. És Szille sem táncolt, csak mosolygott és ujjjaival titokzatos jeleket rajzolt a levegőbe.

És táncoltak a madarak mind és a nád, meg a békák, meg a tücskök, meg a szúnyogok muzsikáltak, végig, amíg csak a hold fönt volt az égen, sőt még táncoltak és muzsikáltak volna azután is, de Szille intett nekik és abba kellett hagyniuk a dolgot.

És Szille odafordult a madarak felé és megkérdezte tőlük:

- Szeretitek ezt a játékot, madarak?...
- Szeretjük! – felelte egyszerre minden madár.

És Szille újra megkérdezte:

- Nádak és szúnyogok és békák és tücskök! Szeretitek-e ezt a játékot?...
- Szeretjük! Szeretjük! – felelték a nádak és a szúnyogok és a békák és a tücskök.

– Hát ezt ezentúl így fogjuk csinálni, valahányszor feljön a hold és senkinek sem lesz ideje unatkozni akkor.

– Mbu! Ez nagyon bölcs dolog! – mondotta a bölömbika a tocsogó sarkán, aminthogy valóban bölcs dolog is volt.

De akkor megszólalt a kígyó a zsembék mögött.

– Hohó, csakhogy nekem egyáltalán nem tetszik ez a játék – mondotta –, és ki engedte meg neked, hogy olyan játékot tanítsál a madaraknak, ami zavarja a mások éjszakai nyugodalmát?...

És ekkor megmozdult a bölömbika, aki eddig mozdulatlanul állt a tocsogó sarkában, előbbre lépett és így szólt a kígyóhoz:

– És ki engedte meg neked, kígyó, hogy királyválasztásra tanítsd a madarakat?...

Csak ennyit kérdezett a bölcs bölömbika és a kígyó nem felelt rá semmit, csak sziszegett, ahogy azt a kígyók szokták és visszacsúszott a zsembék mögé. Szille pedig felállott a tavirózsában, ahol eddig ült és ezt mondotta:

– Jó kedvem van, és azt csinálók, amit akarok. Ha akarom, jóllakok azzal a mézzel, ami a virágokban van, s ha akarom, táncolni tanítom a madarakat. Most pedig csónakázni akarok.

Azzal tapsolt, a Kosztrus előbújt a vízből és hozta a kicsike kagylót. Szille pedig beleült a kagylóba és elindultak a tavon végig. És valamennyi hal csak volt a tóban, kísérte őket.

És attól kezdve mind a mai napig, valahányszor a tavak fölött lemegyen a nap és feltűnik Álomhozó, a csillag, a madarak összegyűlnek a legnagyobb tocsogónál. Mikor mind együtt vannak, a bölömbika bedugja csőrét a vízbe és hangos, mély szóval így szól:

– Mbu...

És erre feljön a víz színére egy titokzatos tavirózsa, és a tavirózsában Szille ül, a tündér. Szille pedig felemeli az egyik kezét, és erre egy egészen kicsi kis szellő elindul valahol a nádas mélyében és járni kezdi a nádszálakat, és a nádas gyönyörű szépen muzsikálni kezd. Aztán felemeli a másik kezét, és erre egyszeribe megszólalnak az összes szúnyogok és az összes békák és az összes tücskök. Aztán int Szille és a madarak táncolni kezdenek. Gyönyörű szépen táncolnak arra a gyönyörű szép muzsikára, és a bölömbika a tocsogó sarkában áll, és nézi őket, és Szille is nézi őket, és a hold is nézi őket. A kígyó pedig bosszankodik a zsembék mögött.

És így lesz ezeken a mi kis tavainkon, örökkön-örökké. Ha majd megnősz és nagy ember leszel, és naplemente után a tó partján megállasz: magad látni fogod majd a madarakat, amint összegyűlnek a legnagyobb tocsogónál. Látni fogod a mozdulatlan, komoly gémekeket, a bűvárokat és a jóra való buta vadrucákat, ahogy a tocsogónál várnak valamire. Aztán hallani fogod a bölömbikát, amint azt mondja: „Mbu”. Látni nem fogod őt, mert a nádas széliben áll éppen, és így nem láthatod. De a hangját egészen biztosan hallani fogod, és arról megtudhatod, hogy most jön föl a víz mélyéről a titokzatos tavirózsa, amelyekben Szille lakik, a tündér. Látni

már nem fogod azt a tavorózsát, mert akkorra már sok-sok vékony ködfüggöny ereszkedik le a tóra és a gomolygó szürkességbe takar mindent a szemeid elől. De ha nagyon-nagyon csendesen állasz, hallani fogod, amikor Szille fölemeli a jobb kezét, és erre mélyen bent a nádas szíve táján megindul az az egészen kicsi kis szellő, és a nádas elkezd a muzsikálást. És hallani fogod a szűnyogokat és a békákat és a tücsköket, amint egyszerre belekezdenek örökös esti hangversenyükbe, és erről tudni fogod, hogy Szille felemelte a bal kezét is.

Ami azután jön, vagyis a madarak táncát és Szillét, ahogy mosolyogva ült a tavorózsza kelyhében, és a bölömbikát, amint áll és néz és tetszik neki a dolog, és a Kosztrus, ahogy majd később elöbújik a kagyló-csónakkal, és csónakázni viszi Szillét a tavon: ezeket már csak akkor láthatod, ha nagyon éles lesz a szemed akkor, és nagyon tiszta.

Olyan tiszta, mint most, ahogyan itten ülsz és hallgatod a mesét.

HARMADIK MESE,

amelyben szó lesz a legkisebb és legtökéletlenebb nádimanóról, egy nagy háborúról, a rókáról és mindenféle varázslatokról, amiket Szille tesz a madarak békeességéért, ahogy azt megígérte. Előkerül ebben a mesében a kígyó is, akit már jól ismersz, és aki nem éppen a legkedvesebb állat. A tó, ahol mindez történni fog, ugyanaz a tó, amit már eddig is ismersz. Nagyon jól tennéd, ha lerajzolnád ezt a tavat magadnak, hogy jobban megismerjed. A rajzban ne feledkezz meg a madarokról, akik a tocsogónál összegyűlnek és a tavorózsáról, amelyik ottan nyílik, s amelyiknek egyik virágában Szille lakik, a tündér. A képen rajta kell legyen a bölömbika is, aki a nád szélén áll és néha azt mondja, hogy „Mbu”. Ezt a hangot persze nem rajzolhatod föl, ami nagy kár. Ne feledkezz meg a szűnyogról sem, amelyik egy nádlevélen ül és a békáról sem, meg a tücsökről sem. Ha akarod, odarajzolhatod a kígyót is, amint éppen haragszik. A Kosztrus feje is kilátszhatik a tóból, amikor hozza Szillének a kagyló-csónakot.

A nádimanókról eddig csak annyit mondtam neked, hogy a Jóisten a zsebéből kotorta elő őket és azt bírta rájuk, hogy tanítsanak meg minden állatot a maga munkájára. Nagyon derék kis manók voltak ezek, magad is láthatod, hiszen még ma is tudja minden állat a maga munkáját, olyan jól megtanították nekik.

De volt a manók között egy, a legkisebbik éppen, akit Gonosznak hívtak, és aki hamarosan unatkozni kezdett. Ez már egymagában is eléggé mutatja, hogy ez a manó elég tökéletlen jószág lehetett, mivel csak a tökéletlen gyermekek és a tökéletlen állatok és a tökéletlen manók szoktak unatkozni, ugyebár?

Ez a manó, aki rendszerint magában kószált és haszontalanságokon törte a fejét, egy délután összetalálkozott a berekben a héjával, aki külön élt itt és nem tartozott a tó madarai közé. Éppen egy kövér egeret vitt fiainak – mert tudni kell,

hogy a héják mindaddig csak sáskát és egeret ettek, úgy tanította őket a Jóisten –, amikor a legkisebb manó, akit Gonosznek neveztek, felszólt hozzá a fára:

– Mondd csak, minden madarak leghatalmasabbika, hogyan lehet, hogy egy ilyen szép és nagyszerű madár, mint amilyen te vagy, megelégedjen olyan haszontalan teremtményekkel, mint amilyen a sáska meg az egér?...

A héja csodálkozva nézett le a fáról.

– Nem értelek – mondotta –, a sáska meg az egér nagyon jó, és foghatok belőlük, amennyit csak akarok. És ez így helyes, ugyebár?

– Ó, hatalmas madár – ravaszkodott tovább a manó –, bármit is tennél, az csak helyes lehetne, hiszen ki merne bírálni téged? Én csak egy egyszerű manó vagyok, de azt gondoltam, hogy egy ilyen hatalmas madár foghatna magának különb eledelt is, ha kedve lenne hozzá...

Tetszett a héjának a hízelgés, és ebből láthatod, hogy alapjában véve elég ostoba madár volt. Büszkén nyújtzkodott és pöffeszkedett az ágon, hogy még nagyobbak mutassa magát.

– Persze, persze – felelte kicsit zavartan, mert nem értette egyáltalán, hogy miért mondotta mindezt a manó –, persze, persze, hiszen foghatok magamnak, amit akarok. Csak éppen ezeket szoktam meg, mert erre tanítottak, nahát. Akarsz még mondani valamit, manó?...

A manó pedig ravaszul megdörzsölte kis vörös szakállát – mivel minden manónak kis vörös szakállája van, tehát ennek is kellett legyen –, és így szólt, mivel igazán haszontalan egy jószág volt:

– Csak éppen azt akarom még mondani, hatalmas úr, hogy a tó tele van kiskacsával és apró hódával, és hogy ezek mind azt kiabálják, a maguk nyelvén, hogy „gyáva héja, gyáva héja”. Nem gondolod, hogy ez nem éppen illedelmes tőlük, megsérteni egy ilyen nagyszerű madarat, mint amilyen te vagy?...

– Valóban azt kiáltják? – borzolta fel tollait mérgesen a héja és a tó felé figyelt.

– Valóban – hunyorgott sunyin a manó, mert a fiatal vízimadarak lármája odahallatszott és tudja, hogy a héja nem érti a nyelvüket –, most is éppen azt kiáltják!

– Most is azt kiáltják? – borzolódt fel még jobban a héja, aki valóban nem értette a vízimadarak beszédét, és ebből is láthatod, hogy milyen haszontalan volt az a manó, amikor ekkorát hazudott. Mert tiszta hazugság volt; a kiskacsák és az apró hódák egymással játszottak, és azért kiabáltak olyan nagyon, mint ahogy azt a gyermekek rendszeren teszik.

– Hát ez igazán nagyon illetlen dolog – mérgelődött a héja, azzal lelibbent az ágról és hosszú szárnycsapásokkal indult a tó felé. A víz fölött körözni kezdett, hogy jobban láthassa a vízimadarakat.

A kiskacsák és az apró hódák pedig, akik ott játszadoztak az alacsony vízben, mikor megpillantották az idegen madarat, még hangosabban kezdtek kiabálni,

mivel soha hasonlót nem láttak addig. És a héja, aki tudatlan volt, és nem értette a beszédjüket, gyorsan visszatért a berekbe és megkérdezte a manót:

– Mondd csak, mit kiabáltak, amikor megláttak engem?

Gonosz sunyin lehajtotta a fejét.

– Engedd meg, hatalmas madár, hogy ne ismétljem el azt a sok csúnyát, amit rólad kiabáltak azok.

Erre már nagyon megmérgeződött a héja, amit nem is lehet rossz néven venni tőle.

– Mondd csak, manó, te mit tennél, ha helyemben volnál?

– Én bizony megmutatnám neked, hogy milyen hatalmas és erős vagyok – felelte a manó és borzasztóan örvendett, hogy sikerült felmérgetnie a héját –, és nem járnék többet sáskára meg egerre vadászni, hanem fognék magamnak kiskacsát meg apró hódát, hogy menjen el a kedvük a kiabálástól.

– Úgy tennél? – kérdezte a héja, mert tetszett neki is ez az újfajta játék.

– Én bizony úgy.

– Na, akkor én is úgy teszek – mondotta, azzal ellibbent újra az ágról és körözni kezdett a tó felett. Kiválasztotta a leglármásabb récefíút, arra lecsapott hirtelen és kiragadta a vízből. Gúnyosan vijjogott a maga hangján és azt kiáltotta:

– Adok én nektek csúfolódást!

Azzal elszállt a kiskacsával a berek felé, és ott jóízűen megette. A vízimadarak pedig ijedten szaladtak össze, amikor látták, és nagyon megharagudtak a héjára és szidni kezdték. A héjának pedig ízlett a kiskacsa húsa, és közben megtanulta a vízimadarak nyelvét is, és hallotta, hogy hitvány rablónak szidják és még jobban megharagudott.

És attól a naptól kezdve a héja csak vízimadarakra vadászott. És a Jóisten ezt látta, mivel ő mindent lát és nem tetszett neki.

Gonosz pedig továbbment a nád közt és hamarosan összetalálkozott a menyéttel. És a menyétet, aki eddig csak bogarakra vadászott, most megtanította madártojást enni és nádimadarak fészkeiből kiszedni a fiókákat. És a menyét attól kezdve csak madárfészkek után kutatott.

A Jóisten pedig ezt is látta és nem tetszett neki egyáltalán.

Aztán elhozta Gonosz a rókát a tó partjára, és megmutatta neki a madarakat, akik, mivel este volt, ott álltak a tocsogónál és várták Szillét.

– Nézd, ez az én népem. Neked adom őket, hogy uralkodj rajtuk.

A róka, aki egyébként okos volt és tudta, hogy a manó nem mond igazat, megörvendett, mert látta, hogy ezzel minden ezután következő rossznak a felelőssége a manót terheli. Tehát tette magát, mintha nem tudna semmiről semmit, és innen is láthatod, hogy az a róka nagyon okos és nagyon ravasz róka volt. Azon nyomban kilépett a legszélső zombékra, a madarak elé.

– Jó estét, népem – köszöntötte őket.

A madarak, akik eddig sohasem láttak rókát, nagyon elcsodálkoztak.

– Hát te ki vagy? – kérdezték tőle.

– Én a ti uralkodótoknak vagyok a helytartója – mondotta a róka –, ezentúl én fogok ügyelni rátok, és nekem kell fizessétek az adót. Az adó pedig naponta két kövér madárfiú.

A madarak pedig roppantul meghökkentek erre a beszédre. Legelőször a gémek válaszoltak.

– Mi szabad nép vagyunk – mondták –, tehát miránk ez nem tartozik.

Azután a többi madár is megszólalt és olyan csárogás lett, hogy nem lehetett érteni semmit.

Ekkor tűnt le a nap s a keleti égen felcsillant Álomhozó, a csillag. A víz közepén felbukkant a tavorózsa és Szille ott ült benne.

– Mi ez itt? – kérdezte, mert nem szerette, ha a madarak lármáztak.

A bölömbika elmondotta neki, hogy mit akar a róka. Szille összeráncolta a homlokát és a rókára nézett.

– Itt nincs rád semmi szükség, barátom, mert itt egyedül én vagyok az uralkodó és más senki. Legjobb, ha azonnal elmegy.

De a róka, akiről mondtam már, hogy egy különösen ravasz róka volt, habár a rókák már amúgy is elég ravaszok, sunyin lehorgasztotta a fejét és így szólt:

– Ó, nem tudjátok elűzni az én jóakaratomat. Ha nem is barátoktok velem, azért én mégis vigyázni fogok erre a kedves, jóra való népre. Csak kell legyen valaki, aki megvédjen titeket.

Azzal szép kényelmesen leheveredett a zombékra, mint aki otthon érzi magát.

A madarak, akik mindig jóhiszeműek és mindent elhisznek, amit nekik mondanak, belenyugodtak ebbe. Feljött a hold és táncolni kezdtek, és hamarosan megfélekeztek a rókáról.

De Szille, a tündér, nem feledkezett meg róla. Fél szeme folyton a rókán volt és varázsszavakon gondolkozott. Nézte a holdat és halkán dúdolni kezdett, ilyenformán:

*Menyét, ne bántsd fészkeiket,
Héja, ne bánts csibéiket,
Hold, a fényt varázsba szőjed,
álnok rókát megkötözzed.*

Ujjaival pedig bűvös vonalakat rajzolt a vízre, és ezekből a bűvös vonalakból furcsa fekete férgesek lettek, amiket piócáknak nevezünk és ez igazi, nagy, komoly varázslat volt már. Aztán bűvös vonalakat rajzolt a levegőbe is, és ezek a vonalak apró szürke állatokká lettek és repülni kezdtek a tó fölött, és ma úgy hívják őket, hogy denevérek. És ez igazán nagy és okos varázslat volt.

A kígyó pedig, aki már kezdettől fogva haragudott a madarakra, előbújt zombékja mögül és a rókához csúszott.

– Most támadd meg őket, most sötét van, és ők el vannak foglalva magukkal.

Ezt sziszegte a kígyó egészen halkán a rókának, olyan halkán, hogy más senki nem hallhatta meg.

A róka pedig megmozdult és ezt senki sem vehette észre, mert sötét volt és a madarak táncoltak. A róka megmozdult és első két lábát már bele tette a vízbe, hogy közelebb kússzon a madarakhoz. És abban a pillanatban két pióca bekapaszkodott az egyik talpába, és pontosan két pióca a másikba is, és a róka ijedten kellett visszakapja a lábát.

És abban a percben, amikor megmozdult újra, hogy a szomszédos zombékra átugorjon és így, zombékról zombékra ugorva közelítse meg a gyanútlan madarakat, abban a pillanatban egy denevér csapott el a feje fölött, egy olyan denevér, ami abból a varázslatból született, amit Szille csinált az előbb, szárnyaival csattintott egyet éppen a róka füle mellett, és a róka ijedten kapta föl a fejét, és ekkor rávetődött szeme a holdra, és a hold olyan bűbajos erővel fogta meg a róka szemét – és ez volt a legjobban sikerült varázslat, ami addig a földön történt –, hogy a róka mozdulni sem tudott. Csak ült a zombékon, valóban úgy, mintha meg lenne kötözve – ahogy azt Szille a varázsigében kérte –, ült és bámulta a holdat tágra meredt szemmel, és közben halk és panaszos hangon üvöltöni kezdett, mert úgy érezte, hogy üvöltöni kell neki. És olyan borzalmasan üvöltött, hogy a szőr felborzolódott tőle a hátán, és a kígyó is megborzongott és ijedten bújt vissza a vackába.

A madarak pedig táncoltak és a nád meg a szúnyogok meg a békák meg a tücskök muzsikáltak, a piócák őrizték a vizet, és a denevérek őrizték a levegőt és a róka pedig üvöltött. Szille meg ült a tavirózsában és mosolygott, mert tetszett neki, hogy ilyen jól sikerült a varázslat. A varázslat pedig azért sikerült olyan jól, mert a hold emlékezett az ígéreterre, amit Szillének tett, és mert Szille a tó békességéért tette a varázslatot. És olyan nagyon jól sikerült, hogy attól a naptól kezdve mind a mai napig őrzik a piócák a vizet – megpróbálhatod, ha kíváncsi vagy, magad is –, és a denevérek őrzik estétől reggelig a levegőt mind a mai napig szintén, és őket is láthatod szürkületkor, amint elindulnak őrizni. A róka pedig attól a naptól kezdve mind mostanig, valahányszor meglátja a holdat, üvöltöni kezd, amilyen keservesen csak tud, olyan jól sikerült a varázslat.

És így tartott ez azon a napon, amíg csak fent volt a hold.

Mikor pedig a hold lement a domb mögé, a madarak fáradtak voltak a tánctól és csöndesen aludni kezdtek a vízen. A róka szintén fáradt volt az üvöltéstől, és szégyellte is magát, és így behúzott farokkal, szótlanul elsompolygott a sötétségben.

Szille pedig ült a vízirózsában, és új varázsigéken gondolkozott, és hatalmas nagy csend volt a tavon. Minden aludt, csak a piócák nem, akik a vizet őrizték és a denevérek nem, akik a levegőt őrizték, mint ahogy ma is őrzik. És békesség volt egész reggelig.

Reggel aztán levitte Szillét a tavorózsa a tó mélyére, a piócák befűrték magukat az iszapba és a denevérek elbújtak a berek odvas fáiba. A madarak magukra maradtak.

És ekkor visszajött a róka, aki módfölött haragudott az éjszakai varázslat miatt, és magával hozta a héját, a menyétet és a sólymokat, mind az összeset.

És akkor olyan dolog kezdődött el, Uramisten, amilyen még soha addig nem volt a világon. A héja és a sólymok mind lecsaptak a vízimadarak fiaira, és olyan jajgatás és olyan sivalkodás és olyan eszeveszett menekülés kezdődött, hogy a tó vize hullámos lett attól.

A menyét meg a róka pedig kergetni kezdték a parti madarakat és sokat leütöttek, sokat széttéptek közülük, és sokat elragadtak a sólymok is, és sokat elragadott a héja.

És mikor javában folyt a mézárulás, kijött a nád közül a bölömbika, aki mind ez ideig nem szólt bele a többiek dolgába, és így szólt a legmélyebb és legharagosabb hangján:

– Mbu! – és még egyszer mondta: – Mbu!

És erre az összes gé, aki csak ott volt, előrenyújtott csőrrel kergetni kezdte a rókát és a menyétet, és az összes bűvár csapkodni kezdett csőrével a fölöttük kóválygó sólymok után, és még nagyobb kavardás keletkezett, mint eddig.

Aztán a bölömbika újra beledugta a csőrét a vízbe, és újra így szólt:

– Mbu! – és ez úgy hangzott, mint egy harci tülök és erre az összes sirály és az összes csér és az összes bibic visítózni kezdett és kergetni kezdték a héját, aki alig tudott elmenekülni a berek felé.

– Mbu! Mbu! Mbu! – mondta többször egymásután haragosan a bölömbika és ez a mély trombitahang úgy megzavarta a rókát, hogy esze nélkül futni kezdett, és a gémek hosszú lépésekkel futottak utána, és a sólymok csapkodtak le a gémekre és a bűvárokra, és a sirályok verekedtek a héjával, és ez volt a világon az első háború.

Gonosz pedig, az a legkisebb manó, aki az egésznek az oka volt, ült a nád szélén és kacagott, mert borzasztóan tetszett neki, hogy milyen felfordulást csinált a madarak közt.

A többi manó fejvesztve szaladgált a nádasban, mert nem tudták megérteni, hogy kitől tanulhatták az állatok ezt a csúnya játékot.

A Jóisten pedig megcsóválta a fejét és nagyon elszomorodott ezeken a dolgokon.

Lement a tó partjára és összeütötte a tenyerét.

És abban a szempillantásban olyan, de olyan csend lett, amilyen még soha a földön nem volt. Minden madár megállott, és minden állat megállott, és minden mozgás és minden hang megállott abban a pillanatban.

És a Jóisten így szólt:

– Kitől tanultátok ezt a játékot?

És nem felelt senki.

Ekkor a Jóisten újra megszólalt.

– Nádimanók, hol vagytok?

És a manók valamennyien odagyűltek a Jóisten köré, kivéve azt az egyet, akit Gonosznek neveztek.

– Melyiktek tanította az állatokat olyan játéokra, amit én nem engedtem meg?

És a manók, akik ott voltak, mind a fejüket rázták.

– Mi nem tanítottuk.

De a Jóisten éles szeme azonnal meglátta, hogy egy hiányzik közülük.

– Valaki hiányzik közületek – mondotta –, ki az, és miért nincs itt?

– Gonosz hiányzik – felelték a manók –, és nem tudjuk, hogy miért nincsen itt.

És a Jóisten ekkor újra tapsolt – a Jóisten sohasem kell varázslatot csináljon, ha akar valamit –, és erre Gonosz, a legkisebb manó is elő kellett bújjon a nádból, muszáj volt, hogy előbújjon, nem tehetett mást, és ijedten állott a Jóisten előtt.

– Te tanítottad az állatokat ilyen csúnya játéokra? – kérdezte az Úr.

– Én tanítottam – felelte Gonosz, pedig szeretett volna hazudni, de a Jóisten előtt nem lehet.

– Miért tetted? – kérdezte a Jóisten. – Hiszen mondtam, hogy csak olyasmit szabad tanítani, amit megengedtem.

– Unatkoztam – felelte a manó –, és ez jó mulatságnak kínálkozott.

A Jóisten pedig még jobban elszomorodott ezen, hogy valaki rosszat csinál, mert unatkozik. És mondta mindenkinek, aki ott volt:

– Látjátok, milyen nagy bajt okozott a világnak egy haszontalan manó, csak azért, mert unatkozott. Mert amit egyszer az állatok megtanultak, azt ezentúl mindig úgy fogják csinálni, és ezért vége van közöttük a békének és a boldogságnak. Nektek pedig, manók, nehogy ezentúl még valaha is eszetekbe juthasson új rosszaságokat tanítani, olyan dolgot tesztek, hogy többet ne unatkozzatok. S neked, Gonosz, neked adom a legtöbb dolgot.

Azzal megfordult a Jóisten és elment. Nem csinált varázslatot, mert mondtam már, hogy ő olyasmit nem szokott csinálni.

De még abban az órában olyan hideg szél kerekedett, hogy a madarak és az állatok mind fáztak és csodálkoztak, mert még addig nem ismerték a hideget.

És ez a hideg szél fújt napokon keresztül, és a tó körül lassan megsárgult a nád és zörögni kezdett, a partokon megsárgult a fű, és a berek fáiról lehullott minden levél. Úgy éppen, mint ahogy azt most minden ősszel magad is láthatod.

Soha a madarak még eddig nem láttak ilyet. Félték és csodálkoztak, és Szille éjszakáinként fázott a vízirózsában.

Aztán egy este két vadliba szállt le a tó partjára. Magányos, szótlan madarak voltak, a tó lakói nagyon megcsodálták őket.

– Honnan jösztek? – kérdezte tőlük egy nyugtalan gácsér.

- A Jóistentől – felelték ők.
- És hova mentek? – kérdezte most egy másik.
- Messzire megyünk. Ősz van – mondták.

A tó madarai hallották mind, s valami ismeretlen nyugtalanság fogta el őket.

- S miért jöttetek ide közénk? – kérdezték egyszerre többen.
- Mert a Jóisten azt akarja, hogy velünk jöjjetek.

A madarak roppant nyugtalanok lettek. Még hidegebb szelek jártak azon a napon, s a partokon alig volt már legelni való pászit.

És a két vadliba ekkor egyszerre elrúgta magát a parttól és felemelkedett.

– Giiiak – mondták nyújtottan és panaszosan a maguk nyelvén, és elindultak egyenesen délnek. Néhány a madarak közül nyugtalanul felrebbent, a többi döbbenve és ijedten figyelt utánuk, ahogy lassan eltűntek a leboruló ködben. Csak a hangjuk hallatszott még, nagyon messziről.

És amikor Szille közéjük érkezett, szótlánul álltak és dél felé néztek még mind, valamennyien.

Hideg, hideg szél volt megint. Szille fázott, és hiába emelte föl a kezét, sem a békák, sem a szúnyogok, sem a tücskök, sem a nád nem muzsikáltak többet. Csend volt a tó fölött.

És ekkor észrevette, hogy valaki hiányzik.

- Hol van a bíbic? – kérdezte.

A madarak döbbenve néztek egymásra. Egyetlen bíbic sem volt sehol.

- Elmentek – mondotta valaki halkan.

És ekkor a tocsogó túlsó partján néhány vadruca nyugtalanul mozgolódni kezdett. Aztán hirtelen szárnyra kaptak, s szó nélkül, surranó gyorsasággal délnek fordultak. Elnyelte őket a köd.

- Mi ez? – kérdezte Szille meglepetten.

A többiek nyugtalanul mozgolódtak, aztán az egyik csér megszólalt:

- El kell menjünk, Szille. Itt voltak a vadlibák. Úgy látszik, el kell menjünk...

Nem értették ők sem, hogy mi ez, de valami roppant nyugtalanságot éreztek, és tudták, hogy menni kell valamiért, valahová. És egyszerre felkerekedtek mind, valamennyi csér és elindultak ők is délnek.

Sűrű sötétség borult a tóra. Felhők takarták az eget, és a hold nem volt sehol. Szille ült a vizirózásában, és nem látta, hogy mi történik körülötte. Csak szárnyuhogásokat hallott, és tudta, hogy valaki újra elindult.

S mire az éjszakának vége lett, csak a gémekek álltak ott, s a hódák és a búvárok és néhány vadruca. A többiek elmentek mind.

És attól kezdve minden este kevesebb madár várta a tündért a tocsogóban, és mire reggel lett, még kevesebben álltak ott. És Szille szomorúbb lett napról napra és fázott.

Aztán egy este a legöregebb gém odajött hozzá, és így szólt:

– Királynő, én nem tudom, mi ez. Valami van, és mi el kell menjünk. És ez borzasztó szomorú és mi sírva búcsúzunk tőled...

És a gémekek mind sírni kezdtek, aztán felkerekedtek sírva, és elindultak délnek ők is.

Végül nem maradt más, csak a bölömbika. Búsán üldögélt magában az árván hagyott parton, és nézte a vizet.

És a tó és a nádas és a berek és a dombok kereken mind olyan szomorúak voltak, és a manók ijedten dideregtek a kopasz zsombékokon, és Szille estétől reggelig sirt a tavorózsa kelyhén, és a tavorózsa is hervadni kezdett.

Ez volt a világon a legelső ős.

Minden búcsúzott.

A békák beugrottak a vízbe, s nem bújtak elő többet. A nádak zöld levele lehullott s többet nem suttogott semmiféle mesét. Elmentek a sólymok, és elment a héja is, éjszakákon keresztül suhogott a levegő a tovamonuló madarak szárnycsapásaitól. S a köd tele volt olyankor panaszos, búcsúzó hangokkal. A menyét félelmében megfehéredett.

Aztán egy este a bölömbika is elrúgta magát a földtől, és felszállt. És abban a percben hullani kezdett a hideg levegőből valami könnyű fehér holmi, amilyen soha eddig még nem hullott. Ez volt az első hó.

Szille ott ült a helyén, de a tavorózsa kelyhe halott volt már akkor. Ült búsán és nézte a hulldogáló, furcsa fehér holmit, és nézett mereven dél felé, ahol akkor tűnt el éppen a fehér havazásban a bölömbika elszálló alakja.

És olyan csend volt és olyan elhagyatottság, hogy Szillének összeszorult a szíve, s a halott virág kelyhében lassan visszaszállott a víz alá.

Ez volt az első tél a földön.

A Jóisten első büntetése, amiért olyasmit csináltak az állatok, amit nem volt szabad.

Azon az éjszakán vastagon belepte a földet a hó. Egyedül és éhesen kószált a róka, mert ő nem tudott elmenni, mint a madarak. A manók dideregve húzódtak be az elszáradt nád közé, fáztak, és nem volt hova bújjanak, a szél és hideg mindenütt a nyomukban volt, így büntette meg őket a Jóisten, amiért nem vigyáztak eléggé az állatokra.

Gonosz pedig, a legkisebbik manó, ezentúl nem ért rá többet unatkozni. Neki azt a dolgot adta a Jóisten, hogy járja végig a vizeket és húzzon reájuk vastag jég-ruhát, hogy ne fázzanak azok, akik a vízben vannak. Hogy ne fázzon a nádak gyökere, és ne fázzanak a halak sem, és senki se fázzon, aki nem vett részt azokban a csúnya játékokban, amikor az állatok háborúztak.

És ez a manó, aki mindennek oka, szakadatlanul kellett járja a vizeket, és kell járja ma is, amikor tél van, és ügyeljen, hogy a vizeken mindig jég legyen.

Szille pedig szomorúan ült a jég alatt, és sajnálta a madarakat, amiért el kellett menjenek, és sajnálta a manókat, akik fáztak, és a rókát, aki éhes volt.

Előhívta a Kosztrust és azt mondta neki:

– Te vagy az én legkedvesebb halam, és ha igazán akarsz valamit tenni értem, akkor eridj és keresd meg a Jóistent. Én nem tudom megmondani neked, hogy hol tudod megtalálni, de bizonyára megtalálod valahol, mert őt mindig meg lehet találni. S ha megtaláltad, mondd meg neki szépen és illedelmesen: Szille, a tündér kéri, aki a vízirózsában lakik, hogy bocsásson meg a manóknak, és bocsásson meg a rókának, és bocsásson meg mindenkinek. Mert a nád ígéretet tett, hogy muzsikálni fog és most nem tud. És a szúnyog is ígéretet tett, és a béka is, és a tücsök is, és most egyikük sem tud muzsikálni, amíg tart a tél. És a világ olyan csúnya így...

Ezeket mondta Szille a Kosztrusnak, és a Kosztrus elindult azon nyomban, hogy megkeresse a Jóistent. Sokáig járt, amíg megtalálta, de a végén mégis meg kellett találja, mert a Jóistent mindenki meg tudja találni, ha keresi, még a legkisebbik hal is.

A Kosztrus elmondta Szille üzenetét, és a Jóisten kedvesen elmosolyodott.

– Jól van, kicsi hal – mondotta –, úgy teszek, ahogy a tündér kívánja...

És attól a mosolygástól abban a percben olvadni kezdett a hó a mezőkön és a jég a vizeken. Gonosz nem kellett őrizze a vizeket tovább. Tavaszodott.

A madarak is visszajöttek, és a nád is tudott muzsikálni újra, és a szúnyog is és a béka is, és a tücsök is. A madarak pedig táncoltak újra minden éjszakán, mint azelőtt.

De Gonosz, a legkisebbik manó újra unatkozni kezdett, és az állatok újra rossz játékot kezdtek játszani. Addig, amíg a Jóisten újra megharagudott rájuk, és újra megbüntette őket.

És ez most így megy, folyton, folyton, magad is láthatod, és így is fog menni a világ végéig éppen.

Gonosz új meg új rosszaságokra tanítja az állatokat, de még az embereket is, és a földön háborúk vannak, és sok-sok minden, ami rossz és csúnya. Amíg a Jóisten végül megharagszik. Akkor megjelennek a vadlibák, leszállnak a tavak mellé, s a madarak megrettenve nézik őket. A levelek hullani kezdenek, nem muzsikál többet sem a nád, sem a szúnyogok, sem a békák és ezt te úgy nevezed: ős.

A madarak, akik a vadlibákat látják, nyugtalanok lesznek, és elindulnak dél felé, nem tudják, hogy miért, csak mennek, és a tavakon mind nagyobb és szomorúbb lesz a csend.

Aztán a bölömbika is elmegy, és Szille sírva lehúzódik a víz alá, és ekkor jön a tél. Havazni kezd, s Gonosz, a legkisebb manó járni kezdi a vizeket, s bevonja őket jéggel, mert neki ez a büntetése. Ha látni akarod, eredj ki télen, s törd be a jeget valahol. Ülj oda, s ha nagyon figyelsz és nagyon türelmes vagy, megláthatod Gonoszt, a kis vörös szakállú manót, amint dideregve odalopakodik, és friss jéggel vonja be a vizet, ahol léket ütöttél.